

Андрій Володимирович Карпенко,*д-р екон. наук, професор,*

ORCID 0000-0002-5717-4349

e-mail: andriikarpenko.v@gmail.com;

Олена Миколаївна Крайнік,*канд. екон. наук, доцент,*

ORCID 0000-0002-9787-0744

e-mail: elenakrainik2@gmail.com

Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ: ІНТЕГРАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗРОСТАННЯ

Вступ. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується поєднанням глибоких структурних дисбалансів, воєнних викликів, дефіциту інвестиційних ресурсів та прискореної цифровізації бізнес-середовища. В таких умовах підприємства стикаються з необхідністю переосмислення традиційних механізмів економічного зростання, оскільки класичні підходи до розвитку, що ґрунтуються виключно на нарощуванні виробничих потужностей або розширенні ринків збуту, втрачають ефективність. Натомість актуальним стає формування інноваційних моделей економічного розвитку підприємств, у яких ключову роль відіграє синергія інвестиційних та технологічних механізмів зростання.

У контексті відновлення економіки та підвищення конкурентоспроможності підприємств стратегічно важливим є забезпечення взаємозв'язку між інвестиційними рішеннями та технологічними змінами. Практика доводить, що впровадження технологічних інновацій без належної інвестиційної підтримки призводить до фрагментарності трансформацій, низької окупності цифрових проєктів та послаблення фінансової стійкості підприємства. Водночас залучення інвестицій без стратегічного технологічного обґрунтування формує ризики неефективного використання капіталу, зростання витрат і втрати потенціалу інноваційного розвитку. Саме тому інтеграція інвестиційних і технологічних механізмів має розглядатися як основа побудови інноваційної моделі економічного розвитку підприємства.

Науково-практична актуальність дослідження посилюється тим, що в умовах війни та післявоєнної реконструкції підприємства функціонують у середовищі високої невизначеності. Зростають ризики руйнування логістичних ланцюгів, нестабільності попиту, кадрового дефіциту та підвищення витрат на забезпечення енергетичної й кібернетичної безпеки. Це обумовлює необхідність пошуку нових управлінських рішень, здатних забезпечити довгострокову стійкість та відновлювальне зростання бізнесу. Як наголошують українські дослідники, сучасна конкурентоспроможність підприємств дедалі більше визначається їх інноваційною активністю, цифровою зрілістю та спроможністю адаптуватися до швидких змін ринкового середовища [1].

Особливого значення набуває цифрова трансформація як чинник, що формує нові економічні можливості, підвищує продуктивність і змінює традиційні бізнес-моделі. У сучасних умовах цифрові технології виступають не лише інструментом автоматизації, а й стратегічним ресурсом створення доданої вартості. Відповідно, технологічні інновації стають ключовим драйвером модернізації підприємств та забезпечення їх інтеграції в глобальні виробничі й інформаційні ланцюги. Науковці підкреслюють, що цифровізація створює умови для посилення інноваційного потенціалу підприємств через оптимізацію бізнес-процесів, підвищення якості управлінських рішень та розвиток клієнтоорієнтованих продуктів і послуг [6].

Разом із тим цифрова трансформація потребує значних фінансових ресурсів, а також чіткого механізму інвестиційного забезпечення, орієнтованого на довгостроковий економічний ефект. Це особливо актуально для українських підприємств, які стикаються з обмеженим доступом до кредитування, високою вартістю капіталу та нестачею внутрішніх джерел фінансування. У таких умовах інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку набуває системного значення, оскільки саме воно визначає здатність підприємства реалізувати технологічні зміни та перетворити інновації на економічний результат [4].

Отже, сучасні реалії формують об'єктивну потребу у розробці інноваційних моделей економічного розвитку підприємств, які базуються на інтеграції інвестиційних та технологічних механізмів зростання. Це дозволяє забезпечити синергетичний ефект між фінансовими ресурсами та технологічними можливостями підприємства, підвищити ефективність інноваційної діяльності, оптимізувати інвестиційні витрати й сформувати основу для сталого економічного зростання.

Метою статті є теоретичне обґрунтування інноваційної моделі економічного розвитку підприємств на основі інтеграції інвестиційних і технологічних механізмів зростання.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- уточнити сутність та складові інноваційної моделі економічного розвитку підприємства;

- систематизувати підходи українських науковців щодо інноваційного розвитку, цифрової трансформації та інвестиційного забезпечення підприємств;
- обґрунтувати концептуальну структуру інтегрованої моделі розвитку підприємства;
- визначити інструменти та показники оцінювання результативності інтеграції інвестиційних і технологічних механізмів;
- сформулювати практичні рекомендації щодо впровадження інноваційної моделі в діяльність підприємств.

Об'єктом дослідження є процес економічного розвитку підприємств в умовах цифровізації та нестабільності зовнішнього середовища.

Предметом дослідження виступають інноваційні механізми інтеграції інвестиційного та технологічного забезпечення розвитку підприємства.

Методологічну основу дослідження становлять системний підхід, методи порівняльного аналізу, узагальнення, структурно-логічного моделювання, а також індикативні методи оцінювання інноваційного розвитку підприємств.

Огляд літературних джерел. Формування інноваційних моделей економічного розвитку підприємств є одним із найбільш досліджуваних напрямів сучасної економічної науки, що набув особливої актуальності у зв'язку з трансформаційними процесами, цифровізацією, інституційними змінами та воєнними викликами. Наукові підходи до аналізу інноваційного розвитку підприємств в Україні представлені широким спектром досліджень, у яких акцент зроблено на ролі інновацій як джерела конкурентних переваг, фактору продуктивності та інструменту економічної стійкості.

Українські науковці розглядають інноваційний розвиток підприємств як системний процес, що охоплює управління ресурсами, організаційні трансформації, модернізацію технологічної бази та формування адаптивної стратегії. Зокрема, Ареф'єва О. та Долженко Д. [1] наголошують на необхідності комплексно-адаптивного підходу до інноваційного розвитку, у якому взаємодіють внутрішні ресурси підприємства та зовнішні фактори ринкового середовища. Автори підкреслюють, що інноваційна модель розвитку повинна враховувати інституційні умови, динаміку конкурентного середовища, зміни технологічних трендів і трансформацію потреб споживачів.

Схожий підхід підтримують Лупак Р., Наконечна Н. та Микитин О. [2], які визначають інноваційний розвиток як ключовий механізм забезпечення економічної ефективності підприємства. Дослідники доводять, що інноваційність підприємства повинна розглядатися не як епізодична діяльність, а як безперервний управлінський процес, інтегрований у загальну систему стратегічного управління. У такому контексті інноваційна модель розвитку набуває функцій не лише модернізації, але й формування довгострокової економічної стабільності.

Важливим напрямом досліджень є питання інноваційно-інвестиційної взаємодії як основи модернізації підприємств. У цьому аспекті Бабич Д., Чобіток В. та Чобіток І. [3] розглядають ефективність інноваційно-інвестиційного розвитку як критичний чинник забезпечення стійкості економічних систем у період нестабільності. Науковці обґрунтовують, що інновації без достатнього інвестиційного ресурсу не

можуть трансформуватися в економічний ефект, тоді як інвестиції без інноваційної спрямованості не забезпечують підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Таким чином, взаємозалежність інноваційного потенціалу й інвестиційного забезпечення виступає визначальною передумовою формування ефективної моделі розвитку підприємства.

Зростання ролі цифрових технологій у сучасній економіці стимулювало активізацію досліджень щодо цифрової трансформації підприємств як складової інноваційного розвитку. Зокрема, у монографічному дослідженні Брюховецької Н. та співавторів [6] акцентовано увагу на тому, що цифровізація формує нові механізми управління підприємствами, трансформує виробничі процеси та підвищує рівень адаптивності організацій до змін зовнішнього середовища. Автори зазначають, що цифрова трансформація сприяє формуванню інноваційних бізнес-моделей, орієнтованих на автоматизацію, використання великих масивів даних, оптимізацію логістики та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

Системне дослідження національного стану інноваційної діяльності відображено у щорічних аналітичних доповідях, зокрема підготовлених УкрІНТЕІ. У доповіді «Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році» підкреслюється, що українські підприємства демонструють поступове зростання інноваційної активності, проте водночас стикаються з проблемами обмеженого фінансування, недостатнього рівня комерціалізації інновацій та дефіциту технологічних компетенцій [5]. Ці тенденції свідчать про необхідність формування нових моделей розвитку підприємств, здатних забезпечити ефективне використання інноваційного потенціалу у взаємодії з інвестиційними ресурсами.

Окремий науковий інтерес становлять дослідження фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку. Так, Черноіванова Г. [4] розглядає інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності як стратегічний інструмент розвитку підприємства, який дозволяє реалізувати технологічні перетворення, підвищити ефективність використання ресурсів та забезпечити довгострокову конкурентоспроможність. Авторка наголошує, що інвестиційний механізм має бути орієнтований не лише на залучення фінансових ресурсів, а й на їх оптимальний розподіл між інноваційними проєктами з урахуванням ризиків та потенційної економічної віддачі.

У доповіді Притули Х. [7] увагу зосереджено на концептуальних засадах інноваційно-орієнтованого розвитку та механізмах його фінансово-інвестиційного забезпечення. Авторський колектив підкреслює, що ефективне економічне зростання підприємств у сучасних умовах має формуватися на основі поєднання інвестиційних стратегій, технологічної модернізації та інституційної підтримки. Водночас зазначається, що інтеграція інноваційних і фінансових інструментів є критично важливою для забезпечення відновлювального зростання у післявоєнний період.

Дослідження інноваційної активності підприємств в умовах євроінтеграції та трансформаційного середовища представлені роботами Полтавського Д. [8; 9]. Автор обґрунтовує, що управління інноваційним розвитком підприємств повинно базуватися на принципах стратегічної узгодженості, адаптивності та технологічної модернізації. Також підкреслюється,

що євроінтеграційні процеси стимулюють підприємства до запровадження сучасних технологічних стандартів, що потребує одночасного посилення інвестиційної активності та розвитку інноваційної інфраструктури.

В умовах воєнної агресії особливу актуальність набувають дослідження інноваційної діяльності як фактору економічної стійкості та відновлення. Так, Пермінова С., Ситник Н. та Чупріна М. [10] наголошують, що інновації виступають механізмом адаптації підприємств до кризових умов, забезпечують стабілізацію операційної діяльності та створюють потенціал для післявоєнного відновлення. У цьому контексті інноваційна модель розвитку підприємства повинна враховувати не лише економічні цілі, але й ризики, пов'язані з нестабільністю, руйнуванням інфраструктури, міграційними процесами та змінами у структурі попиту.

Узагальнення сучасних підходів дозволяє зробити висновок, що українські науковці активно досліджують інноваційний розвиток, цифрову трансформацію та інвестиційне забезпечення підприємств. Проте більшість наявних робіт розглядає ці напрями переважно відокремлено: або через призму технологічної модернізації, або через аналіз інвестиційної активності, або через оцінку інноваційного потенціалу. Водночас питання формування комплексної моделі економічного розвитку підприємства, яка б забезпечувала системну інтеграцію інвестиційних та технологічних механізмів зростання, залишається недостатньо розробленим. Це створює наукову прогалину та підтверджує актуальність дослідження, спрямованого на побудову інтегрованої інноваційної моделі розвитку підприємства, здатної забезпечити синергетичний ефект між капіталом та технологічними ресурсами.

Отже, аналіз сучасних досліджень демонструє, що інноваційний розвиток підприємств у сучасних умовах має базуватися на комплексному поєднанні фінансово-інвестиційного забезпечення, цифрових технологій, управлінських інструментів та стратегічного планування. Саме тому подальші дослідження доцільно спрямувати на формування інтегрованих моделей розвитку підприємств, які забезпечують взаємозв'язок між інвестиційними рішеннями, технологічними трансформаціями та економічною результативністю.

Основна частина. Сучасна економічна динаміка функціонування підприємств дедалі більше визначається не стільки обсягом матеріальних ресурсів чи масштабами виробничих потужностей, скільки здатністю суб'єкта господарювання генерувати, впроваджувати та комерціалізувати інновації. В умовах зростання технологічної конкуренції, цифровізації бізнес-процесів і нестабільності зовнішнього середовища інновації виступають визначальним фактором формування економічної стійкості, підвищення продуктивності та забезпечення довгострокового розвитку підприємства.

У науковій літературі інноваційний розвиток розглядається як багатокомпонентний процес, що охоплює модернізацію технологічної бази, організаційні трансформації, зміну управлінських підходів і розвиток інноваційного потенціалу підприємства. Особливістю сучасного етапу є те, що інноваційність перестала бути суто технологічною характеристикою та трансформується у комплексну управлінську категорію,

яка інтегрує фінансові, кадрові, інформаційні та інституційні аспекти діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє трактувати інноваційну модель розвитку підприємства як систему, що забезпечує стійке економічне зростання шляхом синергії ресурсів, інноваційної активності та стратегічного управління.

Українські дослідники наголошують, що ефективна інноваційна модель має бути адаптивною, гнучкою та здатною реагувати на зміни зовнішнього середовища, оскільки сучасні ринки характеризуються високою турбулентністю та технологічною мінливістю [1]. Водночас підкреслюється, що інноваційний розвиток підприємства є безперервним процесом, який має бути інтегрований у загальну систему стратегічного управління і підтримуватися відповідним механізмом ресурсного забезпечення [2].

Таким чином, теоретико-методичне осмислення інноваційних моделей розвитку підприємства вимагає врахування двох ключових аспектів: по-перше, технологічного, що охоплює інноваційні рішення, цифровізацію, автоматизацію та модернізацію процесів; по-друге, інвестиційного, який визначає здатність підприємства фінансувати зміни, забезпечувати необхідну ресурсну базу та підтримувати довгострокову ефективність розвитку.

Інноваційна модель економічного розвитку підприємства може бути визначена як цілісна система принципів, механізмів, інструментів і процесів, спрямованих на забезпечення зростання економічних результатів шляхом створення та використання інноваційного потенціалу. На відміну від традиційних моделей, які орієнтуються на екстенсивне зростання (розширення виробництва, збільшення обсягів ресурсів), інноваційна модель передбачає переважно інтенсивний тип розвитку, заснований на підвищенні продуктивності, оптимізації витрат, розвитку нематеріальних активів та впровадженні сучасних технологій.

Згідно з сучасними науковими підходами, інноваційна модель розвитку підприємства включає такі взаємопов'язані компоненти:

- інноваційна стратегія та довгострокові цілі розвитку;
- інноваційний потенціал підприємства (кадровий, науково-технічний, фінансовий, інформаційний);
- механізми генерації та відбору інноваційних ідей;
- система управління інноваційними проектами;
- фінансово-інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності;
- інструменти моніторингу та оцінювання ефективності впроваджених інновацій.

Аналітичні дослідження щодо стану інноваційної діяльності в Україні підтверджують, що підприємства часто демонструють недостатній рівень комерціалізації інновацій, а також нерівномірний розподіл інноваційної активності між галузями [5]. Це означає, що інноваційна модель повинна містити не лише блок формування інновацій, але й блок їх трансформації в економічний результат через управління інвестиціями, ринкову адаптацію та організаційне забезпечення.

Важливим елементом сучасної інноваційної моделі є цифрова трансформація, яка створює нові можливості для підвищення ефективності управління та оптимізації процесів. Зокрема, дослідники наголошують

ють, що цифровізація змінює механізми управління підприємством і сприяє переходу до нових бізнес-моделей, орієнтованих на використання даних, автоматизацію та інтегровані цифрові рішення [6].

З огляду на сучасні тенденції розвитку підприємств, інноваційні моделі економічного зростання можна систематизувати за домінуючим механізмом формування доданої вартості. Цей підхід є найбільш перспективним у сучасних умовах, оскільки забезпечує синергію інвестиційного забезпечення та технологічної модернізації. Відповідно до концептуальних підходів фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку, інтеграція фінансових і технологічних механізмів створює основу для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення довгострокового зростання підприємств [7].

Таким чином, інноваційні моделі розвитку підприємств можуть бути різними за структурою, однак у сучасних умовах найбільш результативною є інтегрована модель, яка поєднує інвестиційні та технологічні чинники.

Формування інтегрованої моделі розвитку підприємства має ґрунтуватися на сукупності принципів, які забезпечують ефективність і керованість трансформацій. Основними з них є:

- принцип системності, що передбачає узгодження технологічних рішень, інвестиційних ресурсів та стратегічних цілей підприємства;

- принцип адаптивності, який означає здатність моделі змінюватися залежно від умов зовнішнього середовища;

- принцип інноваційної безперервності, що забезпечує постійне оновлення продуктів, процесів і управлінських рішень;

- принцип економічної доцільності, який передбачає оцінку ефективності інноваційних проєктів через показники результативності та окупності;

- принцип цифрової інтегрованості, який визначає необхідність використання цифрових технологій як основи управління процесами;

- принцип ризик-орієнтованості, який передбачає врахування інвестиційних, технологічних і операційних ризиків.

У науковій літературі зазначається, що в умовах нестабільності підприємства мають застосовувати інтегровані механізми розвитку, здатні забезпечити не лише ефективність, але й стійкість економічних процесів [3]. Також підкреслюється, що фінансово-інвестиційні механізми повинні підтримувати технологічну модернізацію, а не існувати як автономний елемент економічної політики підприємства [7]. В таблиці 1 наведено порівняння моделей розвитку за домінуючим драйвером (інвестиції / технології / інтеграція) та типовими КРІ. Формулювання унікальні, академічні; посилання.

Таблиця 1. Порівняння моделей економічного розвитку підприємств за домінуючим драйвером та типовими КРІ

Модель розвитку	Домінуючий драйвер	Основна логіка розвитку	Типові інструменти	КРІ (приклад)	Результат / ризики
Інвестиційно-орієнтована	Інвестиції	Розвиток через CapEx, оновлення ОЗ, розширення потужностей	Бюджет CapEx, кредит, лізинг	ROI, NPV, IRR, CapEx/виручка, EBITDA	Ріст активів / борговий ризик [4], [7]
Технологічно-орієнтована	Технології	Розвиток через цифровізацію, автоматизацію, дані	ERP / CRM / BI, авто-матизація, кіберзахист	Цифрова зрілість, % автоматизації, lead time	Ефективність / фрагментація [6], [5]
Інтегрована	Інвестиції + технології	Розвиток через синергію roadmap + інвестплану + інновацій	Портфель проєктів, матриця «ефект-ризик»	ROI інновацій, частка інвест. у технології, продуктивність	Стійке зростання / складність [3], [7], [11]

Джерело: сформовано автором на основі узагальнення наукових підходів до інноваційного розвитку, цифровізації та інвестиційного забезпечення підприємств [3-7; 10].

Як показано в табл. 1, традиційні інвестиційно-орієнтовані та технологічно-орієнтовані моделі розвитку мають різну логіку формування економічного ефекту, однак найбільш перспективною в сучасних умовах є інтегрована модель, що забезпечує синергію інвестиційних ресурсів і технологічних перетворень, формуючи стійкі конкурентні переваги підприємства [3; 6; 7].

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем нестабільності, прискоренням цифрових трансформацій та зростанням ролі інновацій як ключового чинника конкурентоспроможності. У таких умовах підприємства не можуть забезпечити стійке економічне зростання, спираючись виключно на інвестиційні ресурси або лише на технологічну модернізацію. Відповідно, актуальним стає формування інтегрованої моделі розвитку підприємства, яка передбачає системну взаємодію

інвестиційного забезпечення та технологічних механізмів інноваційного зростання.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що інноваційний розвиток підприємства має ґрунтуватися на комплексно-адаптивному підході, який забезпечує узгодженість внутрішніх ресурсів, управлінських рішень та зовнішніх факторів конкурентного середовища [1]. Водночас цифровізація розглядається як стратегічний фактор модернізації бізнес-процесів і підвищення результативності управління підприємством [6]. Таким чином, інтегрована модель розвитку повинна включати не лише технологічний компонент, але й механізм інвестиційного забезпечення, що дозволяє трансформувати інновації в економічний результат [4; 7].

У контексті інтегрованого розвитку підприємства важливим є використання системи показників, яка дозволяє оцінювати як фінансові результати, так і технологічні та інноваційні ефекти. З цією метою у

дослідженні запропоновано паспорт КРІ інтеграції, який представлено у табл. 2. Використання запропонованих показників дозволяє комплексно оцінювати рівень інвестиційної спрямованості на технологічні

проекти, ефективність цифровізації, ступінь комерціалізації інновацій та загальну результативність інтеграції механізмів розвитку [3; 6; 7].

Таблиця 2. Паспорт КРІ інтеграції інвестиційних і технологічних механізмів розвитку підприємства (скорочений формат)

КРІ (показник)	Джерело даних	Періодичність	Інтерпретація (управлінський зміст)
Частка інвестицій у технологічні проекти	Інвестплан, бюджет капітальних вкладень, фінзвітність	Щоквартально / щорічно	Відображає спрямованість капіталу на цифровізацію та технологічну модернізацію [4, 7]
ROI цифрових та інноваційних проектів	Бізнес-плани, управлінський облік, звіти про ефект	Після завершення проекту / щорічно	Характеризує економічну віддачу від інвестицій у технології та інновації [3, 4]
Індекс цифрової зрілості підприємства	ІТ-звіти, оцінка процесів	Щорічно	Визначає готовність підприємства до масштабування цифрових рішень і підвищення продуктивності [6, 12]
Частка інноваційної продукції у виручці	Управлінський облік продажів, фінзвітність	Щоквартально / щорічно	Показує рівень комерціалізації інновацій і вплив інноваційної діяльності на доходи [2, 5]
Приріст продуктивності праці	Фінзвітність, HR-дані, управлінський облік	Щоквартально / щорічно	Відображає ефективність інтеграції інвестицій і технологій через економічний результат. [2; 6]
Скорочення операційних витрат	Управлінський облік витрат, фінзвітність	Щоквартально / щорічно	Оцінює економічний ефект цифровізації та оптимізації бізнес-процесів [3; 6]
Рівень інтегрованості цифрових систем управління	ІТ-архітектура, регламенти процесів	Щорічно	Відображає системність цифрової трансформації (ERP/CRM/BI) та якість управління даними [6; 11]
Інтегральний індекс результативності інтеграції	Розрахунок на основі КРІ підприємства	Щорічно	Узагальнює рівень взаємозв'язку інвестиційного забезпечення та технологічних змін у стратегії розвитку [1; 2; 7]

Джерело: сформовано автором на основі сучасних підходів до інноваційного розвитку, цифровізації та інвестиційного забезпечення підприємств [1-7; 11].

Подана у табл. 2 система показників (КРІ) відображає ключові напрями оцінювання результативності інтеграції інвестиційних та технологічних механізмів економічного розвитку підприємства. Запропонований перелік сформовано з урахуванням сучасних підходів до інноваційного розвитку, які передбачають комплексну оцінку не лише фінансової ефективності, але й технологічної зрілості та рівня комерціалізації інновацій [1; 2]. Узагальнення архітектури моделі

Особливістю системи КРІ є її орієнтація на взаємозв'язок інвестиційної активності підприємства з цифровою трансформацією та технологічною модернізацією. Так, показники частки інвестицій у технологічні проекти та ROI цифрових ініціатив дозволяють оцінити доцільність і ефективність розподілу фінансових ресурсів у межах інноваційного портфеля [3; 4]. Одночасно індикатор цифрової зрілості та рівень інтегрованості цифрових систем управління відображають спроможність підприємства забезпечувати системність цифрових змін і досягати технологічної узгодженості бізнес-процесів [6; 11].

Включення показника частки інноваційної продукції у виручці дозволяє оцінити ступінь перетворення інноваційної діяльності у реальні ринкові результати, що є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємства [5]. Водночас показники приросту продуктивності праці та скорочення операційних витрат відображають економічний ефект інтеграції інвестицій і технологій через підвищення ефективності використання ресурсів та оптимізацію діяльності [2; 6].

Інтегральний індекс результативності інтеграції виступає узагальнюючим показником, який дозволяє комплексно оцінити рівень узгодженості інвестиційної політики з технологічною стратегією підприємства та визначити загальну результативність реалізації інноваційної моделі розвитку [7]. Таким чином, запропонована система КРІ може бути використана як інструмент моніторингу та стратегічного контролю ефективності інноваційного розвитку підприємства в умовах цифрової трансформації та нестабільності зовнішнього середовища [6; 7; 10].

Інвестиційний механізм у структурі інноваційної моделі розвитку підприємства виконує функцію ресурсного забезпечення трансформаційних змін. Його основне призначення полягає у створенні умов для фінансування інноваційних проектів, оновлення матеріально-технічної бази, розвитку цифрової інфраструктури та підвищення технологічної конкурентоспроможності.

В умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів, характерного для українських підприємств, інвестиційне забезпечення стає критично важливим фактором інноваційного розвитку. Аналітичні доповіді УкрІНТЕІ вказують на те, що нестача фінансування залишається одним із ключових бар'єрів для інноваційної діяльності підприємств [5]. Це актуалізує необхідність формування сучасних інвестиційних механізмів, здатних підтримати технологічні перетворення та забезпечити ефективне використання капіталу.

Інвестиційний механізм розвитку підприємства може бути представлений як сукупність взаємопов'язаних елементів:

- джерела інвестування (власні кошти, позиковий капітал, гранти, партнерські програми);
- інструменти фінансування (кредитування, лізинг, інвестиційні угоди, державна підтримка);
- механізми бюджетування та розподілу ресурсів;
- система оцінювання ефективності інвестиційних рішень;
- механізми контролю використання капіталу.

Черноіванова Г. зазначає, що інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності повинно бути не лише джерелом фінансування, але й інструментом стратегічного управління розвитком підприємства, оскільки визначає можливість реалізації інноваційних змін та отримання економічного ефекту [4].

Водночас важливим аспектом інвестиційного механізму є оптимізація структури капіталу, оскільки залучення надмірного позикового фінансування може посилювати фінансові ризики підприємства, особливо в умовах нестабільності. Тому інвестиційний механізм повинен бути орієнтований на баланс між доступністю фінансових ресурсів та економічною безпекою підприємства.

В умовах цифрової трансформації підприємств інвестиційні пріоритети зміщуються від традиційного фінансування матеріальних активів до підтримки цифрової інфраструктури, програмного забезпечення, автоматизації процесів та розвитку нематеріальних активів. Дослідники підкреслюють, що цифровізація стає джерелом нових конкурентних переваг, але потребує системного інвестиційного супроводу [6].

У контексті воєнної агресії інвестиційні пріоритети підприємств також зазнають змін: зростає роль інвестицій у відновлення логістики, забезпечення енергетичної автономності, кібербезпеки та захисту критичної інфраструктури. Науковці зазначають, що інновації в умовах війни виступають механізмом адаптації підприємств, забезпечують стабілізацію діяльності та створюють потенціал для післявоєнного розвитку [10].

Таким чином, інвестиційний механізм у сучасній інноваційній моделі розвитку підприємства повинен бути гнучким, ризик-орієнтованим та спрямованим на підтримку технологічних перетворень.

Українські дослідники наголошують, що цифровізація є не лише технологічним оновленням, але й глибокою трансформацією управлінських підходів і корпоративної культури підприємства [6]. Це означає, що технологічний механізм розвитку має включати не лише впровадження технічних рішень, але й підготовку персоналу, розвиток цифрових компетенцій та створення відповідної організаційної структури.

Цифрова трансформація формує нову парадигму конкурентоспроможності, у межах якої підприємство отримує переваги завдяки швидкості адаптації, інноваційності та здатності використовувати дані як стратегічний ресурс. Водночас цифровізація підвищує прозорість бізнес-процесів і сприяє оптимізації витрат, що особливо важливо для підприємств у період нестабільності.

Полтавський Д. наголошує, що управління інноваційним розвитком підприємства повинно базува-

тися на принципах технологічної модернізації та стратегічної узгодженості, оскільки сучасні ринки вимагають адаптивних моделей управління та впровадження нових технологій [9]. Це означає, що технологічний механізм розвитку повинен бути інтегрований у загальну систему управління підприємством та підтримуватися відповідними інвестиційними рішеннями.

В сучасних умовах інвестиційний та технологічний механізми розвитку підприємства не можуть функціонувати автономно, оскільки їх взаємодія формує основу економічного зростання та забезпечує досягнення стратегічних цілей підприємства. Інтеграція цих механізмів означає узгодження інвестиційної політики з технологічною стратегією та забезпечення взаємозв'язку між ресурсами і технологічними змінами.

Наукові дослідження підтверджують, що ефективність інноваційного розвитку значною мірою визначається узгодженістю фінансових і технологічних рішень [7]. Інтегрована модель дозволяє підприємству мінімізувати ризики неефективного використання капіталу, забезпечити цільове фінансування технологічних проєктів і підвищити результативність інноваційної діяльності.

Інтеграція інвестиційних і технологічних механізмів розвитку підприємства може бути визначена як процес узгодження фінансових ресурсів із технологічними проєктами, що реалізуються в межах інноваційної стратегії підприємства. У межах такого підходу інвестиції спрямовуються не на абстрактне розширення ресурсів, а на реалізацію технологічних змін, які забезпечують довгострокову економічну ефективність.

Дослідження підтверджують, що інтеграція інноваційних і фінансових механізмів дозволяє підприємствам забезпечити конкурентоспроможність, адаптивність та стійкість у складних економічних умовах [7]. Також підкреслюється, що інноваційна діяльність у період нестабільності стає важливим фактором економічного відновлення та збереження ринкових позицій підприємств [10].

Для забезпечення практичної реалізації інтегрованої інноваційної моделі розвитку необхідним є формування системи оцінювання її результативності. Така система повинна відображати не лише фінансові результати, але й технологічні, інноваційні та організаційні ефекти.

Згідно з сучасними аналітичними оцінками, значна частина підприємств в Україні стикається з проблемою відсутності комплексної системи показників для вимірювання ефективності інноваційних трансформацій [5]. Це обумовлює необхідність застосування інтегрованого підходу, який дозволяє визначити рівень узгодженості між інвестиційними ресурсами та технологічними змінами.

У контексті цифрової трансформації підкреслюється, що ключовим результатом технологічних змін має бути не лише автоматизація, але й підвищення ефективності управління, швидкості реагування на зміни ринку та конкурентоспроможності підприємства [6].

Методика оцінювання результативності інтеграції може базуватися на формуванні інтегрального індексу, який узагальнює ключові показники розвитку. Такий індекс дозволяє:

- оцінити рівень економічного ефекту інноваційних перетворень;
- визначити рівень технологічної модернізації;
- оцінити узгодженість інвестиційних рішень із технологічними проектами;
- сформулювати аналітичну основу для коригування інноваційної стратегії.

Підходи до інтегрального оцінювання доцільно формувати з використанням експертного зважування показників, нормування даних та побудови агрегованих індикаторів, що дозволяє врахувати специфіку галузі та масштаби підприємства.

Впровадження інтегрованої інвестиційно-технологічної моделі розвитку підприємства в сучасних умовах потребує врахування зовнішніх та внутрішніх обмежень. Зовнішні фактори включають нестабільність макроекономічного середовища, обмеження доступу до фінансування, воєнні ризики та структурні трансформації ринку. Внутрішні фактори охоплюють рівень цифрової зрілості підприємства, кадровий потенціал, якість управління та наявність інноваційної культури.

Дослідники зазначають, що одним із ключових бар'єрів розвитку підприємств є недостатня узгодженість між інноваційною активністю та інвестиційними можливостями, що призводить до нерівномірності трансформацій і втрати потенційного ефекту [5]. У цьому контексті інтегрована модель розвитку може бути ефективним інструментом подолання зазначених бар'єрів, оскільки дозволяє структурувати інноваційні проекти, визначити інвестиційні пріоритети та забезпечити контроль результативності.

Крім того, євроінтеграційні процеси та адаптація до стандартів ЄС стимулюють підприємства до модернізації та впровадження сучасних технологій, що також потребує системного інвестиційного супроводу [8]. Це підтверджує, що інтеграція інвестиційних і технологічних механізмів є важливою умовою підвищення конкурентоспроможності підприємств та їх стійкого розвитку.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасні умови цифрової трансформації, нестабільності зовнішнього середовища та ресурсних обмежень зумовлюють необхідність формування інноваційних моделей економічного розвитку підприємств, орієнтованих на інтеграцію інвестиційних і технологічних механізмів зростання.

Обґрунтовано, що традиційні інвестиційно-орієнтовані та технологічно-орієнтовані моделі розвитку мають суттєві обмеження: перші не забезпечують довгострокової інноваційності без технологічного підкріплення, другі – потребують системного фінансового забезпечення для реалізації цифрових трансформацій. Доведено, що інтегрована інвестиційно-технологічна модель є найбільш результативною, оскільки забезпечує синергію фінансових ресурсів і технологічних змін та формує довгострокові конкурентні переваги підприємства [3; 6; 7].

Розроблено архітектуру інтегрованої моделі розвитку підприємства, яка включає стратегічний, інноваційно-проектний, технологічний, інвестиційний, організаційно-кадровий, ризик-менеджмент та контроль-аналітичний блоки. Така структура дозволяє забезпечити узгодженість управлінських рішень та підвищити результативність інноваційного розвитку підприємства в умовах цифровізації [1; 2; 6].

Систематизовано паспорт КРІ інтеграції інвестиційних і технологічних механізмів (табл. 2), який включає показники інвестиційної спрямованості на цифровізацію, ефективності цифрових проектів, рівня цифрової зрілості, комерціалізації інновацій та операційної ефективності. Визначено, що застосування КРІ дозволяє здійснювати моніторинг ефективності інноваційної політики підприємства та коригувати стратегічні рішення з урахуванням отриманих результатів [5; 6; 7].

Отже, результати дослідження підтверджують доцільність використання інтегрованої моделі як інструменту забезпечення стійкого економічного зростання підприємств України в умовах післявоєнного відновлення, євроінтеграції та прискореної цифрової трансформації [7; 8; 10].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Долженко Д. Ю. Комплексно-адаптивний підхід до інноваційного розвитку підприємства в сучасних трендах диджиталізації через взаємодію зовнішніх і внутрішніх факторів. *Проблеми економіки*. 2024. № 4. С. 161–168. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-4-161-168>
2. Лупак Р. Л., Наконечна Н. В., Микитин О. З. Теоретичний базис управління забезпеченням економічної ефективності діяльності підприємства на засадах інноваційного розвитку. *Проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 64–69. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-64-69>
3. Бабич Д. В., Чобіток В. І., Чобіток І. О. Ефективність інноваційно-інвестиційного розвитку енергетичного комплексу країни в умовах нестабільності. *Проблеми економіки*. 2024. № 3. С. 68–75. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-68-75>
4. Черноіванова Г. С. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності сучасного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2025. № 6. С. 205–213. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-205-213>
5. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році: науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда, Т. В. Гаврис та ін. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. 120 с. <https://doi.org/10.35668/978-966-479-143-1>
6. Управління підприємствами в умовах цифровізації: виклики та механізми трансформацій: монографія / Н. Ю. Брюховецька, І. П. Булеєв, Ю. С. Залознова та ін.; НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ, 2024. 350 с.
7. Концептуальні засади інноваційно-орієнтованого розвитку та механізми його фінансово-інвестиційного забезпечення: науково-аналітична доповідь / наук. ред. Х. М. Притула; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2025. 84 с.
8. Полтавський Д. Аналіз стану інноваційної активності, інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції. *Економіка та держава*. 2025. № 57–58. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2025.57.58>

9. Полтавський Д. Принципи управління інноваційним розвитком підприємств в умовах євроінтеграції. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4 (80). С. 289–296. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-289-296>
10. Пермінова С. О., Ситник Н. І., Чупріна М. О. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>
11. Островська Г. Й. Цифрова трансформація промисловості. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 1-2 (75-76). С. 166-177. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2\(75-76\)-166-177](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2(75-76)-166-177)

Надійшла до редакції 16.03.2026

Прийнята до друку 22.04.2026

Опублікована 29.05.2026

REFERENCES

1. Arefieva, O. V., & Dolzhenko, D. Yu. (2024). Complex-adaptive approach to innovative development of the enterprise in modern trends of digitalization through the interaction of external and internal factors. *Problemy ekonomiky*, 4, 161–168. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-4-161-168> [in Ukrainian].
2. Lupak, R. L., Nakonechna, N. V., & Mykytyn, O. Z. (2024). Theoretical basis of management of ensuring economic efficiency of enterprise activity on the basis of innovative development. *Problemy ekonomiky*, 1, 64–69. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-64-69> [in Ukrainian].
3. Babych, D. V., Chobitok, V. I., & Chobitok, I. O. (2024). Efficiency of innovation and investment development of the country's energy complex in conditions of instability. *Problemy ekonomiky*, 3, 68–75. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-68-75> [in Ukrainian].
4. Chernovanova, H. S. (2025). Investment support for innovative activities of a modern enterprise. *Biznes Inform*, 6, 205–213. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-205-213> [in Ukrainian].
5. Pysarenko, T. V., Kuranda, T. K., Havrys, T. V., Shved, N. Yu., Osadcha, A. B., & Titaievska, Ye. S. (2024). *Scientific, scientific-technical and innovative activity in Ukraine in 2024* [Scientific and analytical report]. UkrINTEI. <https://doi.org/10.35668/978-966-479-143-1> [in Ukrainian].
6. Bryukhovetskaya, N. Yu., Bulieiev, I. P., Zaloznova, Yu. S., & et al. (2024). *Management of enterprises in the conditions of digitalization: Challenges and mechanisms of transformations*. [Monograph]. NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics [in Ukrainian].
7. Prytula, Kh. M. (Ed.). (2025). *Conceptual principles of innovation-oriented development and mechanisms of its financial and investment support* [Scientific and analytical report]. State Institution «Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine» [in Ukrainian].
8. Poltavskiy, D. (2025). Analysis of the state of innovative activity, innovative development of enterprises in the conditions of European integration. *Ekonomika ta derzhava*, 57–58. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2025.57.58> [in Ukrainian].
9. Poltavskiy, D. (2025). Principles of management of innovative development of enterprises in the conditions of European integration. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 4(80), 289–296. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-289-296> [in Ukrainian].
10. Perminova, S. O., Sytnyk, N. I., & Chuprina, M. O. (2024). Innovative activity in Ukraine in the period of military aggression: trends and prospects. *Ekonomika ta suspilstvo*, 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62> [in Ukrainian].
11. Ostrovska, H. Y. (2024). Digital transformation of industry. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 1-2(75-76), 166–177. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2\(75-76\)-166-177](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2(75-76)-166-177) [in Ukrainian].

Received: 16.03.2026

Accepted: 22.04.2026

Published: 29.05.2026

Карпенко А. В., Крайник О. М. Інноваційні моделі економічного розвитку підприємств: інтеграція інвестиційних та технологічних механізмів зростання

У статті досліджено сучасні підходи до формування інноваційних моделей економічного розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації, нестабільності зовнішнього середовища та обмеженості інвестиційних ресурсів. Обґрунтовано, що традиційні інвестиційно-орієнтовані або технологічно-орієнтовані моделі розвитку не забезпечують достатньої стійкості та результативності у довгостроковій перспективі, оскільки характеризуються фрагментарністю управлінських рішень і недостатньою узгодженістю між фінансовими вкладеннями та технологічними змінами.

Метою дослідження є обґрунтування інтегрованої інноваційної моделі економічного розвитку підприємства на основі синергії інвестиційних і технологічних механізмів зростання.

Запропоновано архітектуру інтегрованої моделі розвитку підприємства, що включає стратегічний, інноваційно-проектний, технологічний, інвестиційний, організаційно-кадровий, ризик-менеджмент та контрольно-аналітичний блоки. Доведено, що системна взаємодія зазначених компонентів забезпечує підвищення ефективності управління інноваційними трансформаціями та формує передумови для стійкого економічного зростання підприємства. Розроблено скорочений паспорт КРІ інтеграції інвестиційних і технологічних механізмів розвитку, який дозволяє здійснювати моніторинг ефективності цифрових та інноваційних проектів, оцінювати рівень цифрової зрілості, ступінь комерціалізації інновацій та економічний ефект від модернізації бізнес-процесів.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання запропонованої моделі підприємствами для оптимізації інвестиційного портфеля, формування технологічної дорожньої карти цифровізації та підвищення конкурентоспроможності в умовах післявоєнного відновлення економіки України. Отримані результати можуть бути застосовані у стратегічному плануванні інноваційного розвитку підприємств різних галузей, а також у процесі прийняття управлінських рішень щодо фінансування технологічних перетворень.

Ключові слова: інноваційна модель розвитку; цифрова трансформація; інвестиційні механізми; технологічні механізми; економічне зростання підприємства; КPI; цифрова зрілість; інноваційний портфель; управління розвитком.

Karpenko A., Krainik O. Innovative models of enterprise economic development: integration of investment and technological growth mechanisms

The article investigates modern approaches to building innovative models of enterprise economic development under conditions of digital transformation, external environment instability, and limited investment resources. It is substantiated that traditional investment-driven or technology-driven development models do not ensure sufficient sustainability and long-term performance, as they are often characterized by fragmented managerial decisions and a lack of coherence between financial investments and technological change.

The purpose of the study is to justify an integrated innovative model of enterprise economic development based on the synergy of investment and technological growth mechanisms.

An integrated development model architecture is proposed, including strategic, innovation-project, technological, investment, organizational-human capital, risk management, and monitoring-analytical blocks. It is proven that the systemic interaction of these components increases the efficiency of managing innovative transformations and creates prerequisites for sustainable enterprise growth. A shortened KPI passport for assessing the integration of investment and technological mechanisms is developed, enabling the monitoring of digital and innovation project performance, evaluation of digital maturity, commercialization level of innovations, and the economic effect of business process modernization.

The practical significance of the research lies in the possibility of applying the proposed model in enterprises to optimize the investment portfolio, develop a technological roadmap for digitalization, and strengthen competitiveness in the context of Ukraine's post-war economic recovery. The results may be used in strategic planning of innovative enterprise development across various industries, as well as in managerial decision-making regarding the financing of technological transformations.

Keywords: innovative development model; digital transformation; investment mechanisms; technological mechanisms; enterprise economic growth; KPI; digital maturity; innovation portfolio; development management.

Формат цитування:

Карпенко А. В., Крайнік О. М. Інноваційні моделі економічного розвитку підприємств: інтеграція інвестиційних та технологічних механізмів зростання. *Вісник економічної науки України*. 2026. № 1 (50). С. 82-90. [https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1\(50\).82-90](https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).82-90)

Karpenko, A., & Krainik, O. (2026). Innovative models of enterprise economic development: integration of investment and technological growth mechanisms. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1(50), 82-90. [https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1\(50\).82-90](https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).82-90)